

Nr 205.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplacering av viss eldar-, reparatörs- och maskinistpersonal m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(5:e avd.)

I propositionen nr 196 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 31 mars 1950, föreslagit riksdagen att godkänna i propositionen framlagda grunder för en lönerevision för maskin-, eldar- och reparatörspersonal vid statsförvaltningens fasta värmeanläggningar, avsedd att om möjligt träda i tillämpning den 1 juli 1951.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Henriksson* väckt motion (II: 568), vari hemställts att riksdagen måtte besluta, att eldarna skola placeras i 10 lönegraden och att riksdagen ville beakta vad i motionen anförts angående de krav, som skola uppställas för att reparatör skall kunna placeras i 13 lönegraden.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för de i motionen framställda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionen.

Inledning.

I propositionen framläggas förslag till allmänna riktlinjer för lönegradsplacering av eldar-, reparatörs- och maskinistpersonal vid statsförvaltningens fasta maskinanläggningar. Enligt dessa riktlinjer skulle eldare placeras i 9 och 10 lönegraderna, varvid 10 lönegraden skulle förbehållas eldare med vissa speciella uppgifter. Reparatörer skulle hänföras till 11 eller — under vissa förutsättningar — 13 lönegraden. Ansvarsmaskinisterna skulle fördelas å lönegraderna 11, 13, 15, 17, 19 och 21. För maskinist i 16 lönegraden (vid karolinska sjukhuset) avses 17 lönegraden. Med fastställande av lönegradsplaceringen för biträdande ansvarsmaskinist anses böra anstå, till dess vissa organisationsundersökningar verkställts. De föreslagna riktlinjerna ha i viss mån provisorisk karaktär, enär med slutligt ställningstagande

1 Bihang till riksdagens protokoll 1950. 6 saml. Nr 205.

gande i vissa delar ansetts böra anstå i avbidan på resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete.

Vid statens värme- och därmed jämförliga anläggningar finnes anställd maskinist- och reparatörspersonal i ett flertal olika lönegrader och med skilda tjänstebenämningar. Härtill komma eldare, som i allmänhet äro lönegradsplacerade men i en del fall anställda enligt kollektivavtal. I viss utsträckning förekommer jämväl, att personal med reparatörs- eller eldargörsmål är anställd såsom hantverkare eller hantverksföreståndare. Särskilda kompetensföreskrifter ha meddelats endast för vissa av nu berörda anställningshavare.

Frågan om anställnings- och avlöningsförhållandena för ifrågavarande personalkategorier har under senare år varit föremål för utredningar i skilda sammanhang. Dessa ha allenast berört vissa slag av ifrågavarande befattningar och endast avsett begränsade förvaltningsområden. Någon tillfredsställande samlad överblick rörande anställnings- och avlöningsförhållandena har därför icke kunnat erhållas, vilket inneburit en olägenhet vid lönesättningen av här avsedda tjänster.

Genom beslut den 11 april 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla särskilda utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning om anställnings- och avlöningsförhållandena för maskinister och övrig personal vid statens värmeanläggningar.

Utredningsmännen — vilka antagit benämningen *1947 års löneutredning, avseende maskinistpersonal m. fl.* — ha den 23 september 1949 avgivit betänkande (stencilerat) angående lönegradsplacering m. m. av eldar-, reparatörs- och maskinistpersonal vid statsförvaltningens fasta maskinanläggningar.

Utredningen har framhållit, att dess förslag äro att betrakta såsom principförslag, vilkas tillämpning i viss utsträckning är beroende av ytterligare överväganden. För tids vinnande har utredningen sålunda icke ansett sig böra framlägga detaljförslag rörande lönegradsplacering av de enskilda tjänsterna.

Över löneutredningens betänkande ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer.

Vissa organisationsfrågor m. m.

Allmänna organisationsfrågor. Vid maskinanläggningarna inom allmänna civilförvaltningen har någon egentlig omprövning av personalorganisationen icke ägt rum på lång tid. Vid flertalet försvarsanläggningar åter ha genom statens organisationsnämnds försorg nyligen genomförts ingående organisationsundersökningar, på grundval av vilka detaljerade förslag i fråga om personaluppsättningen vid de enskilda anläggningarna framlagts.

Löneutredningen har utgått från nu gällande personalorganisation inom allmänna civilförvaltningen samt från organisationsnämndens förslag beträffande försvaret. I fråga om personaluppsättningen inom allmänna civilförvaltningen har utredningen emellertid uttalat, att avvägningen av densamma både vid sinnessjukhusen och vissa andra anläggningar gäve anledning till erinringar. Utredningen har därför förordat en allmän översyn genom byggnadsstyrelsens försorg av personaluppsättningen inom allmänna civilförvaltningen.

Statens organisationsnämnd har i sitt utlåtande anfört, att i samband med denna översyn jämväl frågan om den kvalificerade maskinpersonalens vakttjänstgöring och passiva tjänst borde utredas. Beträffande *yttrandena i övrigt* i nu förevarande del får utskottet hänvisa till propositionen, s. 5—7.

Garnisonsmaskinistorganisationen. Vid sina undersökningar beträffande försvaret utgick *organisationsnämnden* från den principen, att all fast maskintjänst, underställd en och samme förbandschef, utgör *en* anläggning. Avsteg från denna princip gjordes dock i de fall, då ett sammanförande av den fasta maskintjänsten vid två eller flera närliggande förband till en anläggning under en ansvarsmaskinist borde medföra påtagliga fördelar beträffande driftsekonomi och personalbesparing. Detta utgjorde grundtanken i den av nämnden föreslagna garnisonsmaskinistorganisationen. Den fasta maskintjänsten vid de olika förbanden skulle enligt förslaget sammanföras under en garnisonsövermaskinist eller garnisonsmaskinmästare.

Vid remissbehandlingen av organisationsnämndens förslag framhöll *byggnadsstyrelsen*, att den föreslagna anordningen med garnisonsmaskinist kunde vara fördelakig endast i de fall, där de sammanslagna förbanden vore belägna omedelbart intill varandra och garnisonsmaskinisten helt kunde omhänderha driften av de honom underställda anläggningarna.

Löneutredningen har uttalat, att frågan om ett eventuellt genomförande av den av organisationsnämnden förordade garnisonsmaskinistorganisationen eller den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta anordningen med sammanslagning av närliggande förband under gemensam ansvarsmaskinist borde i samband med remissbehandlingen av löneutredningens betänkande underkastas närmare prövning av fortifikationsförvaltningen, till vilket ämbetsverk den militära fastighetsförvaltningen i stort sett koncentrerats. Med hänsyn härtill har löneutredningen icke framlagt förslag i fråga om den lönegradsplacering, som borde tillämpas, därest åt ansvarsman vid en anläggning anförtroddes ansvaret för driften jämväl vid annan anläggning eller andra anläggningar.

I fråga om *remissyttrandena* på förevarande punkt får utskottet hänvisa till propositionen, s. 8—9.

Anställningsformer. Den vid statens värme- och därmed jämförliga anläggningar med maskinist-, reparatörs- och eldargöromål syssel-

satta personalen utgöres av — förutom vissa arvodes- eller kontraktsanställda befattningshavare — civila, civilmilitära och, vid vissa marinen tillhöriga anläggningar, militära tjänst innehavare samt kollektivavtalsanställda arbetstagare. Vid allmänna civilförvaltningen är huvuddelen av eldar- och reparatörspersonalen tjänstemannaanställd. Vid kommunikationsverken däremot är ifrågavarande personal i regel anställd enligt kollektivavtal ehuru även tjänstemannaanställning förekommer. Vid försvaret äro flertalet reparatörer tjänstemän, medan eldarna åtminstone vid förbanden i allmänhet avlönas enligt kollektivavtal. Maskinistpersonal i ansvarsställning torde inom samtliga förvaltningsområden vara tjänstemannaanställd, dock att mindre värmeanläggningar även kunna handhavas av kollektivavtalsanställd personal.

Löneutredningen har uttalat, att den i anledning av tillsättandet av 1948 års anställningsutredning och marinens underofficerssakkunniga icke ansett sig böra framlägga förslag rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för vid statsförvaltningens fasta maskinanläggningar anställd militär personal eller personal anställd enligt kollektivavtal.

Beträffande avgränsningen mellan tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning har utredningen emellertid allmänt framhållit, att de under utredningsarbetet kunna erfarenheterna givit vid handen, att betydande olägenheter vore förenade med att vid en och samma anläggning förekomme såväl tjänstemanna- som kollektivavtalsanställd personal, såsom förhållandet f. n. vore vid flertalet försvarsanläggningar. Utredningen skulle därför finna det önskvärt, om inom ett och samma förvaltningsområde för all i maskintjänsten sysselsatt personal valdes en och samma anställningsform. Rörandet valet av anställningsform har utredningen framhållit, att erfarenheterna från försvaret tydde på att de kollektivavtalsanställda befattningshavarna i regel kvarstode kortare tid i sina anställningar än tjänstemännen. Med hänsyn till de olägenheter i form av bristande kontinuitet i arbetet o. d., som alltid vore förenade med täta personalbyten, ansåge utredningen att den i maskintjänsten sysselsatta personalen — därest icke särskilda skäl befundes motivera avtalsanställning — borde vara tjänstemannaanställd.

I fråga om den redan tjänstemannaanställda personalen har utredningen förutsatt att, där ett stadigvarande behov av befattningarna kunde anses konstaterat, ordinarie anställning bereddades personalen. Enligt utredningens förmenande funnes utrymme för överföring från extra ordinarie till ordinarie anställning av ett stort antal befattningar, vilka funnits inrättade under en lång följd av år, liksom också för beredande av mera fast anställning för åtskilliga befattningshavare, anställda mot individuellt bestämda arvoden e. d. (exempelvis viss deltidsanställd personal). Utredningen har understrukt betydelsen ur rekryteringssynpunkt av att personalen erhöles så fast anställning som möjligt.

Remissyttrandena över förslaget i nu förevarande del finnas redovisade i propositionen å s. 10—12.

Lönegradsplacering m. m.

Nuvarande förhållanden m. m.

För den tjänstemannaanställda maskinpersonalen vid statens värme- och därmed jämförliga anläggningar tillämpas f. n. lönegraderna 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 21. Lönegradsplaceringen kan icke sägas ha skett med någon större konsekvens. I stort sett har dock löneställningen avvägs för var och en av följande fyra grupper för sig, nämligen eldare, reparatörer, ansvarsmaskinister och biträdande ansvarsmaskinister. Vid statens sinnessjukhus ingå reparatörerna under grupperna hantverkare och hantverksföreståndare, som omfatta jämväl annan personal. Inom grupperna ansvarsmaskinister och biträdande ansvarsmaskinister har vid allmänna civilförvaltningen en differentiering av löneställningen skett på grundval av en klassificering av anläggningarna, vilken dock skett på olika sätt inom olika förvaltningsområden. Vid kommunikationsverken och inom försvaret har motsvarande gruppering av anläggningarna och differentiering av ansvarsmaskinisternas löneställning icke genomförts.

Eldare och reparatörer.

Lönegradsplacering och tjänstebenenämningar för ordinarie och extra ordinarie eldar- och reparatörspersonal, med undantag av sådan personal i ansvarsställning, framgår av följande sammanställning, i vilken likväl icke medtagits ett mindre antal tjänster, som äro mera fristående och icke anknutna till vissa bestämda anläggningar.

Lönegrad	Allmänna civilförvaltningen	Försvaret
9	Ekonomibiträde, eldare, eldare av 2:a klass	Eldare av 2:a klass
10	Eldare, eldare av 1:a klass, förste eldare, hantverkare, värmeledningsskötare	Eldare av 1:a klass, eldare av 1:a klass tillika reparatör
11	Eldare, reparatör	Eldare av 1:a klass, förman, montör, reparatör
12	Hantverksföreståndare, reparatör, reparatör tillika ersättare för maskinmästare	—
14	—	Elektriker

Några kompetenskrav för erhållande av ifrågavarande befattningar ha i allmänhet icke fastställts; för innehav av tjänst såsom eldare av 1:a klass vid försvaret fordras emellertid väl vitsordad praktisk tjänstgöring vid mekanisk verkstad eller liknande kompetens.

Utöver de i sammanställningen avsedda eldarna och reparatörerna, vilka i sitt arbete äro underställda befattningshavare i ansvarsställning vid viss anläggning, förekomma, såsom förut nämnts, ett mindre antal tjänster, som äro mera fristående och icke anknutna till viss bestämd anläggning. Å personalförteckningen för fångvårdsanstalterna finnes sålunda upptagen en montörsbefattning i 13 lönegraden, vars innehavare tjänstgör såsom elektriker vid fångvårdsanstalten å Långholmen men ej är underställd maskinmästaren där. Till här avsedda tjänster höra även vissa vid försvaret inrättade befattningar såsom förste montör, montör och biträdande montör.

I fråga om eldar- och reparatörspersonalens nuvarande lönegradsplacering må i övrigt nämnas följande.

Tjänstemannaanställda befattningshavare, huvudsakligen sysselsatta med egentligt eldningsarbete, äro f. n. i regel placerade i 9 lönegraden under benämningen eldare. Flertalet befattningar finnas inrättade vid statens sinnessjukhus samt vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Härutöver förekomma endast enstaka sådana tjänster vid ämbetshus, vetenskapliga institutioner, försvarsanläggningar o. d.

Ordinarie och extra ordinarie befattningshavare, huvudsakligen sysselsatta med reparationsgöromål, finnas f. n. anställda i 9, 10, 11, 12, 13 och 14 lönegraderna. Emellertid förekommer det endast undantagsvis, att vid en och samma anläggning för reparatörstjänsterna utnyttjas mer än två olika lönelägen. De befattningar, om vilka här är fråga, utgöras huvudsakligen av eldare av 2. klass (försvaret) i 9 lönegraden, eldare (sinnessjukhusen) och hantverkare (sinnessjukhusen, karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet) i 10 lönegraden, eldare av 1. klassen (försvaret) i 11 lönegraden, hantverksföreståndare (sinnessjukhusen) och reparatörer (karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet) i 12 lönegraden samt elektriker (flygförbanden) i 14 lönegraden.

A n s v a r s m a s k i n i s t e r o c h b i t r ä d a n d e a n s v a r s - m a s k i n i s t e r .

Nuvarande lönegradsplaceringar för *ansvarsmaskinisterna* framgå av *bilaga* till detta utlåtande.

I fråga om kompetenskraven för erhållande av de här avsedda befattningarna äro förhållandena oenhetliga.

Befattningar för *biträdande ansvarsmaskinist* finnas f. n. vid vissa större anläggningar (flertalet sinnessjukhus, karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet) och äro i allmänhet placerade i 13 och 15 lönegraderna; vid karolinska sjukhuset har dock en sådan befattning hänförs till 16 lönegraden.

Löneutredningen.

Löneutredningen har uttalat, att dess förslag i fråga om löneställningen för ifrågavarande personalgrupper innebure lönegradsuppflyttning av ett

relativt stort antal tjänster samt att detta kunde vara ägnat att inge vissa betänkligheter med hänsyn till 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete. Utredningen har emellertid framhållit, att utredningen iakttagit försiktighet och avstått från att framlägga vissa i och för sig motiverade förslag för att icke föregripa tjänsteförteckningskommitténs arbete.

Eldare och reparatörer.

Löneutredningen har förordat, att eldare och reparatörer skola anses tillhöra en och samma befordringsserie, att befattningarna inom denna skola utgöras av eldare i 10 lönegraden, reparatör i 11 lönegraden och reparatör i 13 lönegraden samt att reparatörstjänsterna vid en anläggning normalt böra rekryteras bland eldarna vid anläggningen. Utredningen har vidare förutsatt, att såsom rekryteringsgrad på aspirantstadiet skall för eldarna tillämpas lönegrad Cf 8.

Utredningen har framhållit, att den tekniska utvecklingen lett till en relativ minskning av behovet av personal för egentligt eldningsarbete, medan behovet av personal för passning och översyn av olika regleringsanordningar samt för egentligt reparationsarbete icke obetydligt ökats.

Det ökade behovet av reparatörspersonal har, enligt vad utredningen funnit, endast i viss utsträckning täckts genom utbyte av eldartsjänster mot reparatörstjänster, genom inrättande av nya reparatörstjänster eller genom ökat anlåtande av entreprenörer. Behovet har, framhåller utredningen, även täckts genom att eldarpersonalen i större utsträckning än tidigare varit fallet anförtrots uppgifter vid sidan av det egentliga eldningsarbetet samt genom att reparatörspersonalen likaledes ålagts mera kvalificerade göromål. Någon klar gräns kan därför enligt utredningens mening numera i allmänhet icke dragas mellan å ena sidan eldare, dvs. befattningshavare uteslutande eller huvudsakligen sysselsatta med egentligt eldningsarbete, och å andra sidan reparatörer, dvs. befattningshavare, uteslutande eller huvudsakligen sysselsatta med reparationsarbete o. d.

I detta sammanhang har utredningen påpekat, att nu tillämpade eldarbenämningar i flera fall vore missvisande. En på grundval av vissa av byggnadsstyrelsen införskaffade uppgifter gjord sammanställning av arbetstidens fördelning på olika göromål för eldarna vid försvaret visade sålunda, att eldarna av 1. klass i 11 lönegraden endast undantagsvis deltog i eldningsarbete och att av eldarna av 2. klass i 9 lönegraden endast inemot 20 procent under mer än halva arbetstiden vore sysselsatta med sådant arbete. Vidare måste flertalet eldare i 10 lönegraden vid sinnessjukhusen betraktas såsom huvudsakligen reparatörer.

Sammanfattningsvis har utredningen beträffande den tjänstemannaanställda eldar- och reparatörspersonalen uttalat, att utvecklingen enligt vad utredningen funnit gått i den riktningen, att arbetsuppgifterna blivit kvalitativt högre samtidigt som avlöningsförhållandena, vid jämförelse med kol-

lektivavtalsanställd personal med närmast likartade arbetsuppgifter, relativt försämrats och därmed svårigheterna att tillsätta tjänsterna med befattningshavare med tillräckliga kvalifikationer för arbetsuppgifternas riktiga utförande ökats.

Såsom nämnts har utredningen föreslagit, att *eldarna* skola hänföras till 10 lönegraden eller samma lönegrad, som redan tillämpas för *eldare* utan ansvarsställning vid fångvårdsanstalterna. Förutsättningar för denna placering — liksom också för den av utredningen förordade anordningen att reparatörstjänsterna vid en anläggning normalt skola rekryteras bland *eldarna* vid anläggningen — ha av utredningen angivits böra vara *dels* att *eldarna* redan vid anställningen besitta visst reparationskunnande, vunnet genom yrkesutbildning, praktik e. d., *dels ock* att *eldarna* i den mån så lämpligen kan ske beredes möjlighet att regelbundet delta ej blott i enklare översyns- och underhållsarbeten utan även i egentligt reparationsarbete.

Beträffande lönegradsplaceringen för de ordinarie och extra ordinarie *reparatörerna* — varmed avses befattningshavare huvudsakligen sysselsatta med reparationsgöromål — har utredningen uttalat, att den nuvarande uppdelningen av ifrågavarande befattningshavare på ej mindre än sex olika lönegrader enligt utredningens förmenande innebure en alltför långt driven differentiering. Utredningen hade sålunda för sin del funnit, att behov icke föreläge av mer än två olika lönegrader för placering av hithörande personal eller, uttryckt på annat sätt, att arbetsuppgifternas art och kvalitativa beskaffenhet icke gjorde en uppdelning på flera lönegrader erforderlig. Där- emot vore utredningen övertygad om att en differentiering på två lönegrader vore motiverad med hänsyn till göromålens olika kvalitet.

Fördelningen av *reparatörerna* på 11 och 13 lönegraderna bör enligt utredningens mening ske så, att till 11 lönegraden hänföras befattningshavare, huvudsakligen sysselsatta med översyns-, underhålls- och reparationsarbeten av icke alltför komplicerad beskaffenhet, och till 13 lönegraden befattningshavare, huvudsakligen sysselsatta med kvalificerat arbete. Enligt vad utredningen framhållit syntes emellertid några generellt tillämpliga normer för inplacering av befattningshavare i den ena eller den andra lönegraden svårligen kunna fastställas. Utredningen har därför i stället redovisat, hur uppdelningen på de olika lönegraderna av nu förefintliga huvudtyper av reparatörstjänster enligt utredningens mening lämpligen bör ske, på sätt framgår av en i propositionen å s. 19—20 intagen redogörelse, till vilken utskottet tillåter sig hänvisa.

Vidkommande kompetensfordringarna för erhållande av reparatörsbefattning har utredningen funnit det varken erforderligt eller möjligt att generellt gällande krav på viss teoretisk eller praktisk kompetens fastställas för dessa befattningar. Att meddela kompetensföreskrifter för innehav av tjänst i den lägre reparatörsgraden har utredningen icke ansett erforderligt med hänsyn till att enligt vad utredningen förordat redan av *eldarna* bör

vid anställandet fordras ådagalagt reparationskunnande. I fråga om de högre reparatörstjänsterna böra enligt utredningens förmenande kompetensvillkoren avpassas med hänsyn till de med de olika tjänsterna förenade göromålen.

*Ansvarsmaskinister och biträdande
ansvarsmaskinister.*

Löneutredningen har funnit, att utarbetandet av en för statsförvaltningen i dess helhet tillämplig klassificering vore en nödvändig förutsättning för åstadkommande av en likformig och rättvisande lönegradsplacering av maskinistpersonalen inom statsförvaltningen. Sedan Kungl. Maj:t efter framställning av löneutredningen uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med övriga av frågan berörda myndigheter uppgöra och till löneutredningen inkomma med förslag till klassificering av statsförvaltningens fasta maskinanläggningar, har byggnadsstyrelsen efter samråd med dåvarande arméns fortifikationsförvaltning och arméförvaltningens intendenturavdelning till löneutredningen inkommit med förslag angående klassificering av nämnda anläggningar. Enligt förslaget indelas dessa i åtta grupper, numrerade från 1 till 8, varvid gruppen med de minsta anläggningarna betecknas med nr 1. Löneutredningen, som anslutit sig till klassificeringsförslaget, har föreslagit följande lönegradsplaceringar och tjänstebestämmelser för ansvarsmännen inom de olika grupperna.

<i>Tjänstebestämmelse</i>	<i>Lönegrad</i>
Värmeskötare (ansvarsställning vid grupp 1)	11
Värmeskötare (ansvarsställning vid grupp 2)	13
Maskinist (ansvarsställning vid grupp 3, biträdande maskinist)	14
Maskinist (ansvarsställning vid grupp 4, biträdande maskinist)	15
Maskinmästare (ansvarsställning vid grupp 5, förste maskinist ¹)	17
Maskinmästare (ansvarsställning vid grupp 6)	19
Maskinmästare (ansvarsställning vid grupp 7)	20
Förste maskinmästare (ansvarsställning vid grupp 8)	22

Utredningen har framhållit, att därest ansvarsmän ålades arbetsuppgifter, som ej tillhörde skötseln av vederbörande värme- och maskinanläggning, hänsyn därtill borde tagas vid lönesättningen.

Med avseende å ansvarsmännen vid anläggningsgrupp 1 innebär utredningens förslag, att 11 lönegraden skall tillämpas för befattningshavare, som vid vederbörande anläggning äro heltidssysselsatta med eldnings-, reparations- o. d. göromål.

¹ Vid karolinska sjukhuset.

Beträffande byggnadsstyrelsens klassificeringsföreslag får utskottet hänvisa till den i propositionen å s. 21—22 intagna redogörelsen.

Byggnadsstyrelsens förslag till fördelning av de skilda anläggningarna på olika grupper innefattas i en förteckning upptagande samtliga av klassificeringsarbetet berörda anläggningar. Omfattningen av grupperna 2—8 framgår av en vid löneutredningens betänkande fogad bilaga, vilken såsom bilaga 2 fogats till statsrådsprotokollet. Gruppen 1 innesluter ett mycket stort antal — inemot 800 — relativt små anläggningar, för vilkas skötsel i regel icke erfordras heltidsanställda befattningshavare.

Enligt vad löneutredningen förordat skulle för befattning såsom ansvarsmän vid anläggningar, tillhörande grupperna 3—8, uppställas följande kompetenskrav:

Grupp 5—8: Övermaskinistexamen. Kompetens för erhållande av behörighet av klass C såsom installatör (ev. endast för lågspänningsanläggningar).

Grupp 4: Maskinistexamen av 2 klass.

Grupp 3: Maskinistexamen av 3 klass.

Några generellt gällande krav på teoretisk eller praktisk kompetens för ansvarsmän i grupperna 1 och 2 har utredningen icke ansett böra fastställas. Utredningen har i övrigt hänvisat till vad utredningen anfört om kompetenskrav för eldar- och reparatörspersonalen, vilket i tillämpliga delar även gällde de nu avsedda tjänst innehavarna.

Av de biträdande maskinisterna i 14 och 15 lönegraderna ävensom av befattningshavaren i 17 lönegraden vid karolinska sjukhuset syntes enligt utredningens uppfattning böra krävas övermaskinistexamen, då dessa befattningar utgjorde det naturliga rekryteringsunderlaget för ansvarsmaskinistbefattningarna vid anläggningsgrupperna 5—8.

I fråga om ansvarsmaskinisternas lönegradsplacering ha särskilda yttranden avgivits av två av utredningens ledamöter.

Rörande antalet av de befattningshavare, som skulle komma att beröras av de av utredningen föreslagna lönegradsförändringarna, har utredningen lämnat följande uppgifter, vilka angivits vara ungefärliga.

Vid allmänna civilförvaltningen skulle 150 eldare uppflyttas från 9 till 10 lönegraden, 40 hantverkare och eldare från 10 till 11 lönegraden, 75 hantverksföreståndare och reparatörer från 12 till 13 lönegraden, 20 ansvarsmän vid anläggningsgrupp 2 (f. n. värmeledningsskötare, tillika reparatörer, av 1. klass m. fl.) likaledes från 12 till 13 lönegraden och 40 maskinister och biträdande maskinister från 13 till 14 lönegraden. Vid försvaret skulle uppflyttning ske av 90 eldare av 2. klass från 9 till 11 lönegraden, av 75 eldare av 1. klassen från 11 till 13 lönegraden, av 40 maskinister från 16 till 17 lönegraden samt av 30 maskinister från 16 till 19 lönegraden. Härtill kommer vid försvaret bl. a. uppflyttning av 30 maski-

nister, som f. n. äro anställda såsom extra tjänstemän, från 13 till 14 lönegraden. Nedflyttas skulle bl. a. 15 maskinistbefattningar vid försvaret från 16 till 15 lönegraden samt 19 elektrikerjänster från 14 till 13 lönegraden.

Beträffande *remissyttrandena* i förevarande del hänvisar utskottet till propositionen s. 29—43.

Förslagets genomförande.

Några särskilda övergångsanordningar ha icke synts utredningen erforderliga. Utredningen har emellertid förutsatt, att det skulle ankomma på vederbörande tjänstetillsättande myndigheter att i fråga om tjänster, vilka uppflyttades i lönegrad, pröva huruvida vederbörande tjänstinnehavare vore kompetent för den högre tjänsten. Utredningen har vidare förordat, att innehavare av ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vilken nedflyttades i lönegrad bibehölles i innehavande löneställning så länge han kvarstode i den omedelbart före den nya placeringens ikraftträdande innehavda tjänsten.

Tjänstemännens centralorganisation har anfört följande i fråga om löneklassplaceringen av personal som uppflyttas i lönegrad.

Beträffande förslagets genomförande har utredningen bland annat uttalat, att några särskilda övergångsbestämmelser icke synas erforderliga. Utredningen har sålunda förutsatt, att inplaceringen i förekommande fall i högre lönegrad skall ske med tillämpning av avlöningsreglementets bestämmelser. TCO vill med anledning härav framhålla, att det i vart fall beträffande de tjänster på försvarets område, som enligt utredningens förslag skola jämföras med likvärdiga tjänster inom anläggningar vid allmänna civilförvaltningen och till följd därav höjas, icke är i egentlig mening fråga om att tjänsten omvärderas eller att befattningshavaren befordras. Det gäller här i stället att rätta till felaktiga inplaceringar, som medfört att befattningshavarna sedan länge varit klart underbetalda. Under sådana förhållanden måste en »parallellförflyttning» mellan den förutvarande och den nya lönegradens löneklasser vara det enda rimliga.

Beträffande *yttrandena i övrigt* på förevarande punkt får utskottet hänvisa till propositionen s. 44.

Föredraganden.

Föredragande statsrådet har för egen del anfört följande.

»Lönesättningen för eldar-, reparatörs- och maskinistpersonalen vid statsförvaltningens fasta maskinanläggningar har tidigare icke varit föremål för bedömande i ett sammanhang, varför ojämnheter i lönegradsplaceringen föreligga. Detta var en av anledningarna till att 1947 års löneutredning, avseende maskinistpersonal m. fl., tillsattes med uppdrag att verkställa utredning om anställnings- och avlöningsförhållandena för maskinister och övrig personal vid statens värme- och därmed jämförliga anläggningar.

Löneutredningens nu framlagda betänkande innefattar dels förslag som syfta till att få till stånd enhetlighet i lönesättningen för den berörda personalen, dels förslag till lönegradsplaceringar, vilka innebära allmänna löneförbättringar för vissa personalkategorier. I sistberörda delar synes ett genomförande av utredningens förslag — såsom framhållits i ett flertal remissyttranden — kunna innebära ett föregripande av resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete. Med hänsyn härtill ha vissa remissmyndigheter ifrågasatt, om icke utredningens förslag borde överlämnas till tjänsteförteckningskommittén för vidare utredning. I samband härmed ha Svenska stadsförbundet och Svenska landstingsförbundet i sina yttranden erinrat, att ett beslut för statens del för ifrågavarande personalkategorier kan få inverkan på lönesättningen för motsvarande kommunalanställd personal. Med beaktande av olika på frågan inverkan omständigheter har jag emellertid funnit övervägande skäl tala för att löneutredningens förslag nu upptages till prövning. Beträffande skälen för mitt ställningstagande må framhållas följande.

Det synes angeläget, att de betydande ojämnheter i lönegradsplaceringen, som konstaterats föreligga, snarast hävas. För att enhetlighet i lönesättningen skall kunna uppnås, fordras emellertid, att personalorganisationen vid de olika anläggningarna är uppbyggd efter enhetliga principer. Löneutredningen har funnit behov föreligga av en sådan översyn av personalorganisationen inom allmänna civilförvaltningens maskinanläggningar, som tidigare inom försvaret verkstälts av statens organisationsnämnd. Med hänsyn till inträdda förändringar bör även resultatet av den inom försvaret redan verkställda översynen överarbetas och i samband därmed frågan om garnisonsmaskinistorganisationen upptagas till slutlig prövning, därest förutsättningar härför befinnas föreligga i så måtto att klarhet kan vinnas om den militära fastighetsförvaltningens framtida gestaltning. Jag har för avsikt att senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t, att angivna undersökningar omedelbart skola igångsättas. De torde lämpligen böra uppdragas åt byggnadsstyrelsen respektive fortifikationsförvaltningen och arméförvaltningen, i bägge fallen i samverkan med statens organisationsnämnd. Dessa undersökningar komma att innefatta en genomgång i detalj av de olika anläggningarna. Det synes därför lämpligt, att samma myndigheter — för försvarets del i samråd med försvarets civilförvaltning — samtidigt utföra den granskning av de särskilda tjänsternas lönegradsplacering, som löneutredningen förutsatt skola ske. Vid sådant förhållande är det önskvärt, att redan vid årets riksdag principbeslut fattas om de allmänna riktlinjerna för lönesättningen för tjänsterna i fråga.

Här må även erinras, att i resultatet av de senaste förhandlingarna med personalorganisationerna om stabiliseringspolitikens fortsättande ingick, att förslag till lönerevision för maskinanläggningarnas personal skulle föreläggas 1950 års riksdag, såvitt detta vore tekniskt möjligt.

Förutsättning för att löneutredningens förslag skall kunna genomföras utan avbidan på resultatet av pågående tjänsteförteckningsrevision är dock enligt min mening att vissa jämkningar vidtagas i detsamma. Jag har nämligen funnit, att vissa delar av förslaget innefatta så betydelsefulla förändringar i löneläget för den berörda personalen, att deras genomförande skulle innebära ett föregripande av tjänsteförteckningsrevisionen. Detta gäller främst den föreslagna höjningen av lägsta eldargraden från 9 till 10 lönegraden och uppflyttning av vissa högre maskinmästartjänster från 19 till 20 respektive från 21 till 22 lönegraden. Även i andra delar har jag, såsom närmare skall framgå av det följande, funnit betänkligheter möta mot löneutredningens förslag. Då jag av antydda skäl i fortsättningen kommer att förorda en annan lönegradsplacering för vissa tjänster än som löneutredningen förordat, behöver detta icke betyda ett underkännande av de sakliga skäl, som utredningen anfört för sina förslag, utan endast att jag ansett det närmast böra ankomma på tjänsteförteckningskommittén att taga ställning till förslagen i fråga. Då tjänsteförteckningskommittén kan finna sig föranlåten att i samband därmed upptaga lönesättningen för maskinpersonalen till allmän omprövning, får det beslut, som kan komma att fattas på grund av de förslag jag i fortsättningen framlägger, i viss mån provisorisk karaktär.

Innan jag övergår till att enligt ovan angivna riktlinjer pröva detaljerna i löneutredningens förslag till lönegradsplacering för maskinpersonalen vill jag något beröra vissa frågor, som gälla anställningsförhållandena för denna personal. Till en början må härvid anmärkas, att arbetstiden för maskinpersonalen icke är generellt reglerad. Detta gäller även den av statens organisationsnämnd berörda frågan om huru vakttjänst och passiv tjänst skola bedömas vid avvägandet av tjänstgöringens omfattning. Dessa spörsmål böra emellertid bli ytterligare belysta vid de i det föregående omförmälda organisationsundersökningarna. Vidare må erinras, att inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga f. n. utreda frågor om arbete å obekvämt arbetstid och därtill hörande lönespörsmål. I detta sammanhang förutsätter jag därför endast, att arbetstiden för maskinpersonalen i princip skall motsvara 48 timmars effektiv arbetstid i veckan, men att frågan hur denna arbetstid skall uttagas — i form av vakttjänst, passiv tjänst etc. — får upptagas till prövning senare, då erforderlig utredning föreligger.

I likhet med löneutredningen finner jag vidare det böra ankomma på 1948 års anställningsutredning att klarlägga vilken anställningsform — kollektivavtalsanställning eller tjänstemannaanställning — som bör komma till användning för olika kategorier av personal vid statens fasta värmeanläggningar. Därav följer, att jag icke nu är beredd att taga ställning till de allmänna uttalanden i denna fråga, som gjorts av löneutredningen. Vid den följande behandlingen av löneutredningens förslag utgår jag från att i av-

bidan på resultatet av anställningsutredningens arbete någon förändring icke skall ske i den berörda personalens anställningsförhållanden och att således ett kommande principbeslut i fråga om lönegradsplaceringen av personalen t. v. endast erhåller tillämpning å den nu tjänstemannaanställda personalen. I anslutning härtill vill jag framhålla önskvärdheten av att om möjligt anställningsutredningens förslag beträffande här ifrågavarande personalkategorier föreligger i sådan tid, att det kan beaktas, då ett eventuellt principbeslut skall sättas i tillämpning. F. ö. synes ett samarbete beträffande dessa spörsmål böra komma till stånd mellan byggnadsstyrelsen samt fortifikationsförvaltningen och arméförvaltningen, å ena, samt anställningsutredningen, å andra sidan, i syfte att nämnda myndigheter skola i sina undersökningar angående personalorganisationen vid värmeanläggningarna snarast kunna tillgodogöra sig inom anställningsutredningen vunna resultat.

Vad angår frågan om beredande av fastare anställning åt olika kategorier av tjänstemannaanställd personal vid värmeanläggningarna synes det uppenbart, att därmed i allmänhet bör anstå till dess resultatet av nyssnämnda organisationsutredningar föreligga. Även därefter torde det kunna bli nödvändigt att låta anstå med ordinariesättning av tjänster i avbidan på resultatet av den pågående tjänsteförteckningsrevisionen. Vid organisationsundersökningen inom försvaret bör undersökas, om icke den vid vissa av marinens anläggningar tjänstgörande militära maskinistpersonalen bör utbytas mot civil sådan personal.

Vad löneställningen för eldar- och reparatörspersonalen beträffar har löneutredningen, som för sin del utgått från att all heltidssysselsatt maskinpersonal skall erhålla tjänstemannaanställning, funnit, att utvecklingen lett till att någon klar gräns numera i regel icke kan dragas mellan eldarpersonal, å ena, och reparatörspersonal, å andra sidan. Med beaktande av detta förhållande har utredningen förordat, att ifrågavarande personalkategorier skola betraktas såsom tillhörande en och samma befordringsserie. Denna skall enligt utredningens förslag omfatta eldartjänster i 10 lönegraden samt reparatörstjänster i 11 och 13 lönegraderna. Utredningen har härvid utgått från vissa förutsättningar, vilka dock beräknats att först så småningom komma att vara för handen. Dessa förutsättningar ha angivits vara, att eldarna dels redan vid anställningen besitta visst reparationskunnande, vunnit genom yrkesutbildning, praktik eller dylikt, dels ock i den mån så lämpligen kan ske erhålla möjlighet att regelbundet deltaga ej blott i enklare översyns- och underhållsarbeten utan även i egentligt reparationsarbete. Reparatörernas fördelning på 11 och 13 lönegraderna bör enligt vad utredningen framhållit ske så, att till 11 lönegraden hänföras befattningshavare, huvudsakligen sysselsatta med översyns-, underhålls- och reparationsarbeten av icke alltför komplicerad beskaffenhet, och till 13 lönegraden befatt-

ningshavare, huvudsakligen sysselsatta med kvalificerat arbete. Då utredningen emellertid funnit några generellt tillämpliga normer för inplacering av befattningshavare i den ena eller den andra lönegraden svårligen kunna fastställas, har utredningen angivit huru uppdelningen på de olika lönegraderna av nu förefintliga huvudtyper av reparatörstjänster enligt utredningens mening lämpligen bör ske.

I flera remissyttranden har hävdats att en placering av samtliga eldarterjänster i 10 lönegraden icke nu borde komma till stånd, bl. a. med hänsyn till att en sådan åtgärd skulle innebära ett föregripande av resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete. I fråga om reparatörspersonalens löneställning ha i remissyttrandena olika meningar kommit till uttryck. Sålunda har försvarets civilförvaltning ifrågasatt, huruvida en uppdelning av denna personal på två lönegrader vore motiverad. Statens lönenämnd har förordat en provisorisk inplacering av reparatörerna i 10 och 12 lönegraderna, medan statens organisationsnämnd ansett reparatörerna böra fördelas på 11 och 12 lönegraderna. Slutligen har statskontoret, som i och för sig godtagit fördelningen på 11 och 13 lönegraderna, förklarat sig icke kunna tillstyrka, att de hantverksföreståndare i 12 lönegraden vid sinnessjukhusen, vilka ha reparatörsuppgifter, skulle i enlighet med utredningens förslag uppflyttas i 13 lönegraden.

För egen del finner jag i likhet med utredningen angeläget, att eldarnas möjligheter till vidarebefordran till reparatörstjänst underlättas. Detta behöver emellertid enligt min mening icke innebära, att eldar- och reparatörstjänsterna hänföras till samma befordringskarriär. Jag anser att för befordran till reparatör alltjämt bör fordras särskild yrkeskunskap.

Vad eldarterjänsterna angår kan jag icke finna tillrädligt att grunda den ifrågasatta lönerevisionen på förhållanden, som icke nu föreligga men som förutsättas komma att vara för handen i en framtid. Med utgångspunkt från nu rådande förhållanden förordar jag, att 9 lönegraden bibehålles såsom normallönegrad för eldare, vilka endast sysselsättas med göromål, som sammanhånga med värmeanläggningars skötsel och drift, såsom eldning, slaggnig, pannrengöring o. d. En uppflyttning av sådana tjänstemän till 10 lönegraden skulle — såsom redan nämnts — innebära ett föregripande av tjänsteförteckningskommitténs arbete på en väsentlig punkt. Däremot anser jag mig kunna förorda en placering i 10 lönegraden av eldarterjänster, vilkas innehavare ha att jämsides med eldningsgöromål fullgöra reparationsarbeten eller eljest tagas i anspråk för göromål av mera kvalificerad beskaffenhet än som normalt åligga eldare.

I fråga om reparatörerna — varmed jag avser befattningshavare, vilka ha till huvuduppgift att utföra reparationer — synes med beaktande av gällande lönegradsplaceringar för yrkesmän inom de mekaniska och elektriska facken icke vara något att erinra mot att 11 lönegraden fastställes såsom normallönegrad för reparatörer. Erinras må, att i enlighet med förslag av

1939 års tjänsteförteckningssakkunniga placering i nuvarande lönegraden Ca 11 enligt beslut vid 1942 års riksdag avsågs för tjänstemän, vilkas huvuduppgift skulle vara att verkställa reparationer vid vissa större värmeanläggningar med kraftalstring eller kraftomformning. Utredningen har emellertid föreslagit, att för reparatörer, huvudsakligen sysselsatta med kvalificerat arbete, skulle avses 13 lönegraden. I likhet med flera av remissmyndigheterna finner jag förslaget i denna del ägnat att ingiva betänkligheter, eftersom det synes kunna i viss mån innebära ett föregripande av tjänsteförteckningskommitténs arbete. Såsom framgår av utredningens redogörelse för gällande anställnings- och avlöningsförhållanden är med undantag för elektrikererna vid flygflottiljerna (Ce 14) reparatörspersonalen vid allmänna civilförvaltningen och försvaret placerad i högst 12 lönegraden. Med hänsyn till angivna omständigheter har jag ansett mig kunna biträda förslaget om utnyttjande av 13 lönegraden för reparatörer endast under förutsättning att för placering i nämnda lönegrad i allmänhet blott ifrågakomma vid större maskinanläggningar placerade tjänster, vilka av sina innehavare kräva särskilt kvalificerad yrkesskicklighet för reparationer av värme-, sanitets- eller elektriska anläggningar och vilka äro förenade med förmanskap för annan reparationspersonal.

I fråga om hantverksföreståndarna vid sinnessjukhusen får jag såsom min uppfattning framhålla, att för de av nämnda befattningshavare, vilka tjänstgöra såsom reparatörer vid maskinanläggning, löneställningen bör avvägas efter samma grunder som för övriga reparatörer samt att ifrågavarande hantverksföreståndare med hänsyn till dem sålunda åvilande arbetsuppgifter böra — under benämning reparatörer — hänföras till maskin- och eldarpersonalen. En inplacering av vissa här avsedda hantverksföreståndare i 13 lönegraden torde under sådana förhållanden icke behöva få konsekvenser beträffande löneställningen för övriga hantverksföreståndare.

Jag övergår härefter till frågan om löneställningen för ansvarsmaskinisterna. Löneutredningens förslag i denna del grundar sig på ett av byggnadsstyrelsen upprättat förslag till klassificering av statsförvaltningens fasta maskinanläggningar. Vid klassificeringen har dels en viss värdering av den tekniska utrustningen vid de olika anläggningarna verkställts, dels hänsyn tagits till vederbörande anläggningars storlek och art. Härvid har förutsatts en teknisk utrustning av för den ifrågavarande byggnaden normal beskaffenhet. Vidare har en grupp av likartade, i storlek närliggande och administrativt sammanhängande anläggningar placerats lika även om vissa av dessa anläggningar skulle vara något för stora eller något för små för denna placering. Byggnadsstyrelsen har i anslutning till klassificeringsförslaget framhållit, att det ej vore möjligt att ange de olika faktorernas inverkan. Ej heller kunde några kännetecken på de olika grupperna anföras, utan den gjorda klassificeringen finge definiera gruppernas omfattning. Enligt klas-

sificeringsförslaget ha statsförvaltningens fasta maskinanläggningar indelats i 8 grupper, betecknade med nr 1—8, varvid gruppen med de minsta anläggningarna betecknats med nr 1. Vid klassificeringen har förutsatts, att intervallen i lönehänseende mellan de olika grupperna skulle utgöra två lönegrader utom mellan grupperna 1 och 2, där intervallen skulle utgöra en lönegrad, samt mellan grupperna 2 och 3, där intervallen förutsatts skola utgöra en eller två lönegrader. Den avsedda intervallen mellan grupperna 7 (de fyra största sinnessjukhusen) och 8 (karolinska sjukhuset) har icke angivits.

Löneutredningen har i princip godtagit byggnadsstyrelsens klassificeringsförslag och på grundval av detta förordat, att ansvarsmaskinisterna vid de olika anläggningarna skola erhålla följande lönegradsplacering, räknat från den lägsta anläggningsgruppen och uppåt: Ca 11, Ca 13, Ca 14, Ca 15, Ca 17, Ca 19, Ca 20 och Ca 22. I förhållande till de av byggnadsstyrelsen förutsatta intervallerna i lönehänseende mellan de olika anläggningsgrupperna företer angivna lönegradsserie de avvikelserna, att avståndet mellan grupperna 1 och 2 utgör två lönegrader i stället för en, samt mellan grupperna 3 och 4 samt 6 och 7 en lönegrad i stället för två. I förhållande till nu gällande gruppindelningar vid allmänna civilförvaltningen föreligger den skillnaden, att de mindre anläggningarna, som tidigare fördelats på två grupper, sammanförts till en grupp, varjämte mellan karolinska sjukhuset och den tidigare högsta gruppen inskjutits en ny grupp (grupp 7). Vid bedömande av förslagets innebörd i lönehänseende bör till en början uppmärksammas, att endast sådana anläggningar, vika helt taga ansvarsmannens tjänstgöringstid i anspråk, ingå i löneregleringen, vilket framförallt torde ha betydelse beträffande anläggningar i lägsta gruppen. I övrigt innebär förslaget i jämförelse med de inom allmänna civilförvaltningen tillämpade normerna, att ansvarsmaskinisterna vid de nya grupperna 2 och 3 enligt förslaget uppflyttas en lönegrad vardera samt att ansvarsmaskinisterna vid de fyra största sinnessjukhusen och vid karolinska sjukhuset jämväl uppflyttas en lönegrad vardera. Den nya gruppen 4 (lönegrad Ca 15) innehåller anläggningar, som vid statens sinnessjukhus och fångvårdsanstalterna hänförts till 15 lönegraden och inom allmänna civilförvaltningen i övrigt normalt till 14 lönegraden. Löneutredningen har framhållit, att i avvaktan på resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete utredningen vid utformandet av sitt förslag ansett sig böra iakttaga viss försiktighet med att föreslå uppflyttning av hela serier tjänster. Utredningen hade därför endast föreslagit sådana jämkningar i gällande lönegradsserie, som betingades av dels tillkomsten av anläggningsgrupp 7, dels den lönegradsuppflyttning av eldar- och reparatörspersonal, som utredningen förordat.

I de avgivna yttrandena ha försvarets civilförvaltning, statskontoret, statens lönenämnd samt Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet funnit otillfredsställande, att grunderna för det föreslagna klassifi-

2 Bihang till riksdagens protokoll 1950. 6 saml. Nr 205.

ceringssystemet icke redovisats. Såväl i dessa myndigheters yttranden som i andra remissutlåtanden riktas även i andra hänseenden erinringar mot förslaget i denna del.

I likhet med nyssnämnda remissmyndigheter har jag funnit otillfredsställande, att klassificeringen icke skett efter bestämda normer, vilka kunna underkastas granskning av andra än dem som deltagit i klassificeringsarbetet. Såsom byggnadsstyrelsen i ett tidigare sammanhang påpekat, är det vid utarbetandet av ett dylikt, för hela statsförvaltningen enhetligt system för klassificering av värmeanläggningar önskvärt, att åtminstone de viktigaste faktorernas inverkan fastställs, så att gränserna för den mer eller mindre subjektiva bedömningen icke bli alltför vida. I likhet med vissa remissmyndigheter anser jag vidare det vara en svaghet i byggnadsstyrelsens klassificeringsförslag, att antalet grupper är så stort. Detta har bl. a. föranlett att enligt utredningens förslag intill varandra liggande lönegrader skola utnyttjas för ansvarsmaskinister. Jag kan därför icke förorda, att klassificeringsförslaget oförändrat lägges till grund för lönerevisionen. Härtill återkommer jag i det följande.

Uppkommande frågor om klassificeringssystemets tillämpning å nya anläggningar eller ändring av anläggnings inplacering i viss grupp synas böra handläggas av byggnadsstyrelsen i samråd med fortifikationsförvaltningen och arméförvaltningen. Vederbörande personalorganisation bör även beredas tillfälle att yttra sig i ärendet. Att inrätta ett särskilt organ för handläggning av frågor av här förevarande slag finner jag däremot icke påkallat. I detta sammanhang vill jag tillägga, att byggnadsstyrelsen torde böra anmodas att i samband med avgivande av förut omförmäلت detaljförslag till lönegradsplacering för ansvarsmaskinister inkomma med redogörelse för huvuddragen i klassificeringssystemet. Vid detaljförslagets upprättande synes hänsyn endast böra tagas till varje anläggnings nuvarande beskaffenhet och icke — såsom synes ha skett vid klassificeringen — till en för vederbörande byggnad normal teknisk utrustning. Frågan om formerna för den särskilda undersökning angående anställnings- och avlöningsförhållandena för de icke heltidssysselsatta ansvarsmännen, vilken löneutredningen ansett önskvärd, torde jag i annat sammanhang få anmäla för Kungl. Maj:t. Undersökningen synes böra igångsättas snarast möjligt.

I fråga om löneutredningens förslag till inplacering i lönegrad av ansvarsmaskinisterna inom de olika anläggningsgrupperna vill jag framhålla, att med hänsyn till att arbetet med en allmän tjänsteförteckningsrevision pågår varje åtgärd, som kan innefatta en rubbning av ansvarsmaskinisternas löneställning i jämförelse med andra närstående tjänstemannakategorier, bör undvikas. Med denna utgångspunkt har jag hyst tvekan om lämpligheten av förslaget att nu sammanslå de två lägsta anläggningsgrupperna till en grupp, för vilken avses värmeskötare i Ca 11 som ansvarsmaskinist. Såsom

förut påpekats innebär detta förslag en uppflyttning av vissa värmelednings-skötare i Ca 10 till Ca 11. Med hänsyn till den placering av vissa eldare i 10 lönegraden som jag i det föregående förordat synes det emellertid icke kunna anstå med denna i och för sig fullt motiverade uppflyttning. Erinras må, att placeringen i 11 lönegraden endast är avsedd för befattningshavare, för vilka skötseln av värmeanläggningen kräver heltidstjänstgöring. Skötsel av värmeanläggning av den ringa storleksordning, varom här är fråga, torde i allmänhet icke taga vederbörande befattningshavares tid helt i anspråk.

Vad angår grupperna 2 och 3, vilka enligt utredningens förslag skulle hänföras till lönegraderna 13 respektive 14, är jag icke övertygad om nödvändigheten av att särhålla dessa anläggningar i två grupper. Enligt utredningsmännens förslag skulle visserligen krav på maskinistexamen av 3. klass endast gälla för ansvarsmaskinist vid anläggning, tillhörande grupp 3, men enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen skulle ett uppställande av samma krav för ansvarsmaskinist vid anläggning, tillhörande grupp 2, i praktiken innebära en jämförelsevis obetydlig höjning av kompetenskraven, eftersom värmeskötare redan i icke obetydlig utsträckning inneha maskinistexamen av 3. klass. Utbildningen för denna examen är f. ö. föga tidskrävande (13 veckor). Då å andra sidan utbildningen till maskinist av 2. klass (kompetenskrav för ansvarsmaskinist vid anläggning, tillhörande grupp 4) omfattar 37 veckor och därjämte praktikfordringarna (30 månader) äro dubbelt så höga som beträffande maskinist av 3. klass (15 månader), synes det oegentligt att — såsom löneutredningen föreslagit — tillämpa samma intervall mellan grupperna 2 och 3 som mellan grupperna 3 och 4. Jag anser mig därför — med hänsyn jämväl till önskvärdheten av att reducera antalet anläggningsgrupper och att undvika utnyttjande av närliggande lönegrader — böra förorda, att anläggningsgrupperna 2 och 3 sammanslås till en grupp, avsedd för ansvarsmaskinist i 13 lönegraden med maskinistexamen av 3. klass eller på annat sätt ådagalagd motsvarande kunnighet.

Prövningen av de föreslagna uppflyttningarna av ansvarsmaskinisterna vid de fyra största sinnessjukhusen och vid karolinska sjukhuset synes mig böra ankomma på 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

De biträdande maskinisterna i 13 lönegraden skulle enligt utredningens förslag bibehållas en lönegrad över den högre reparatörsgraden och placeras i 14 lönegraden. Vad angår de biträdande maskinisterna i 15 lönegraden förordar utredningen, att de skola kvarstå i 15 lönegraden i avbidan på resultatet av översynen av personalorganisationen vid anläggningarna i fråga. Då ställning till de biträdande maskinisternas lönegradsplacering synes böra tagas i ett sammanhang, anser jag mig icke nu böra framlägga något förslag beträffande dessa tjänster. Prövningen av deras löneställning torde få upptagas på grundval av de organisationsundersökningar, som skola företagas.

Utredningens förslag, att maskinisten i lönegrad Ca 16 vid karolinska sjukhuset skulle uppflyttas till 17 lönegraden, har icke föranlett någon erinran i remissyttrandena och biträdades av mig. Erinras må, att 16 lönegraden icke i övrigt skulle tagas i anspråk för maskinistpersonal.

Utredningens förslag till tjänstebenanämningar anser jag mig kunna biträda.

Vad utredningen anfört och föreslagit beträffande kompetenskraven å olika tjänster föranleder icke annan erinran från min sida än som framgår av vad jag anfört beträffande sammanslagningen av grupperna 2 och 3. Den i vissa yttranden berörda frågan om utbyte av gällande krav på viss sjötjänstgöring för förvärvande av maskinistkompetens mot krav på praktik vid landanläggning synes böra upptagas till närmare övervägande.

I fråga om genomförandet av utredningens förslag i den form de här tillstyrkts har jag redan i det föregående förordat, att det skall ankomma på byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen att i samverkan med vissa andra myndigheter framlägga detaljförslag till lönegradsplacering för olika tjänster. Det torde få förutsättas, att dessa utredningar skola kunna så bedrivas, att resultatet av desamma kan ligga till grund för anslagsäskandena till 1951 års riksdag. I den mån så icke blir fallet, och ett slutligt genomförande av det principbeslut, som kan komma att meddelas av 1950 års riksdag, därför icke kan komma till stånd den 1 juli 1951, torde såsom i vissa remissmyndigheters yttranden ifrågasatts beträffande sådana anläggningar som beröras av garnisonsmaskinistorganisationen, vissa provisoriska anordningar böra vidtagas för att tillförsäkra den berörda personalen i huvudsak den löneställning, som skulle tillkomma den enligt principbeslutet.

Vid upprättandet av detaljförslagen synes i huvudsak böra beaktas vad löneutredningen anfört till ledning för detta arbete. Givetvis bör härvid hänsyn tagas till de ändringar i utredningens principförslag, som kunna beslutas i anledning av vad jag i det föregående anfört och föreslagit. Sålunda skall uppflyttning av eldare från 9 till 10 lönegraden samt av eldare av 1. klass vid försvaret från 11 till 13 lönegraden och av vissa hantverksföreståndare från 12 till 13 lönegraden komma till stånd endast i den mån arbetsuppgifterna å befattningarna utgöra skäl för en sådan uppflyttning och vederbörande därjämte innehar i det föregående angiven kompetens. Vid utarbetandet av detaljförslagen torde böra undersökas, huruvida icke vissa av utredningen undantagna grupper, såsom fortmaskinisterna vid Bodens fästning, kunna medtagas i löneregleringen.

Utredningen har framhållit, att innehavare av ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vilken nedflyttas i lönegrad, bör bibehållas vid oförändrad löneställning så länge han kvarstår i innehavande tjänst. Med hänsyn till att löneregleringen på grund av skäl, som angivits i det föregående, har en i viss mån provisorisk karaktär, synes emellertid böra gälla, att nedflytt-

ning av tjänster (exempelvis av elektriker vid flygvapnet) t. v. icke genomföres. Såsom lönenämnden förutsatt böra emellertid — i avvaktan på ett slutligt ställningstagande till frågan om maskinpersonalens lönegradsplacering — nu avsedda tjänster vid uppkommande ledigheter icke återbesätts utan att frågan härom i varje särskilt fall underställes Kungl. Maj:ts prövning.

Med anledning av vad tjänstemännens centralorganisation framhållit angående inplacering i löneklass vid uppflyttning i högre lönegrad på grund av löneregleringen må framhållas, att skäl icke föreligga för att i detta hänseende tillämpa andra principer för maskinistpersonalen än som tidigare tillämpats vid liknande lönerevisioner. Löneklassplaceringen bör därför ske i enlighet med gällande bestämmelser.

Vad jag i det föregående anfört har närmast tagit sikte på förhållandena inom allmänna civilförvaltningen och försvaret. Jag förutsätter dock, att i den mån likartade förhållanden föreligga inom kommunikationsverkens maskinanläggningar vad här föreslagits skall äga motsvarande tillämpning.»

Vissa detaljförslag.

I anslutning till ovannämnda uttalande av föredragande statsrådet, enligt vilket detaljförslag till lönegradsplacering för olika tjänster borde framläggas genom vederbörande myndigheters försorg, har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 mars 1950, samtidigt med avlåtandet av nu ifrågavarande proposition, uppdragit åt arméförvaltningen, fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen att i samverkan med statens organisationsnämnd verkställa översyn av personalorganisationen vid de fasta maskinanläggningarna inom försvaret respektive inom allmänna civilförvaltningen och kommunikationsverken samt att framlägga förslag (beträffande de militära myndigheterna i samråd med försvarets civilförvaltning) i fråga om löneställningen för de befattningar med heltidstjänstgöring, som befunnes erforderliga vid de olika anläggningarna.

I anledning härav har den 27 september 1950 avgivits en P. M. angående översyn av personalorganisationen m. m. vid statsförvaltningens fasta maskinanläggningar. Härigenom har en första etapp av uppdraget slutförts, innefattande samtliga anläggningar inom försvaret och flertalet anläggningar inom allmänna civilförvaltningen. Vid promemorian — vilken avhandlar vissa principiella spörsmål av betydelse för bedömandet av personalbehovet vid olika anläggningar samt för valet av lönegradsplacering och anställningsform för maskinpersonalen — ha såsom bilagor fogats detaljförslag rörande personaluppsättning m. m. vid de enskilda maskinanläggningarna. Ifrågavarande promemoria har uppgjorts av en samarbetsdelegation med representanter för de berörda myndigheterna och har underkastats remissbehandling i vanlig ordning.

Utskottet.

I förevarande proposition framläggas till en början skälen till att frågan om en lönerrevision för maskin-, eldar- och reparatörspersonal vid statsförvaltningens fasta värmeanläggningar upptagits till behandling, oaktat en allmän översyn av lönegradsplaceringarna inom statsförvaltningen f. n. pågår genom 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Vad föredragande statsrådet härutinnan anfört föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Såsom av propositionen framgår är i detta sammanhang fråga om ett principbeslut. Förslag om dess ikraftträdande avses skola föreläggas riksdagen i annat sammanhang; enligt propositionen bör emellertid förslaget om möjligt träda i tillämpning den 1 juli 1951.

Med avseende å den i propositionen berörda frågan om den anställningsform — kollektivavtalsanställning eller tjänstemannaanställning — som bör komma till användning för olika kategorier av personal vid ifrågavarande anläggningar vill utskottet allenast anföra, att 1948 års anställningsutredning enligt vad utskottet inhämtat numera tagit ståndpunkt till nämnda spörsmål, vilket sålunda torde kunna bringas till slutligt avgörande inom en nära framtid.

I fråga om löneställningen för eldare innebär Kungl. Maj:ts förslag, att 9 lönegraden skulle bibehållas såsom normallönegrad för eldare, vilka endast sysselsättas med göromål som sammanhånga med värmeanläggningars skötsel och drift. I 10 lönegraden skulle däremot placeras eldartjänster, vilkas innehavare ha att jämsides med eldningsgöromål fullgöra reparationsarbeten eller eljest tagas i anspråk för göromål av mera kvalificerad beskaffenhet än som normalt åligga eldare. I motionen II: 568 yrkas placering i 10 lönegraden för samtliga eldare. Utskottet har på denna punkt icke kunnat undgå att fästa avgörande vikt vid den av föredragande statsrådet anförda omständigheten, att en uppflyttning redan nu av eldare med enbart eldningsgöromål skulle på en väsentlig punkt föregripa 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete. I nuvarande läge ansluter sig utskottet därför till Kungl. Maj:ts förslag rörande eldarna och avstyrker motionen II: 568, såvitt nu är i fråga.

Beträffande reparatörerna skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag 11 lönegraden vara normallönegrad. 13 lönegraden skulle emellertid ifrågakomma för vid större maskinanläggningar placerade tjänster, vilka av sina innehavare kräva särskilt kvalificerad yrkesskicklighet för reparationer av värme-, sanitets- eller elektriska anläggningar och vilka äro förenade med förmanskap för annan reparationspersonal. I motionen II: 568 anföres, att det förefaller mindre lämpligt att avgränsa 13 lönegradens tillämpning till tre bestämda arbetsområden och att kräva att tjänsterna skola vara förenade med förmanskap. Utskottet vill med avseende på sistnämnda omständighet framhålla, att den tidigare i detta utlåtande omnämnda samarbetsdelegationen — vilken har att på grundval av propositionen framlägga detaljförslag rö-

rande lönegradsplaceringen av här ifrågavarande befattningar — enligt sin i ärendet avgivna promemoria den 27 september 1950 funnit, att det endast i undantagsfall förekommer vid statsförvaltningens maskinanläggningar att en reparatör är förman för annan reparationspersonal, som enligt propositionen bör placeras i lägst 11 lönegraden. Oberoende av att den i propositionen uppställda förutsättningen angående förmanskap sålunda knappast kan anses uppfylld har delegationen likväl avgivit förslag angående hänförande av vissa reparatörsbefattningar till den högre reparatörsgraden. Utskottet finner för sin del, med beaktande av de detaljundersökningar som gjorts under den tid som gått sedan propositionen framlagts, övervägande skäl tala för att kravet på förmanskap icke uppställs såsom oefftergivligt villkor för att en reparatörstjänst skall hänföras till 13 lönegraden. Utskottet förutsätter likväl, att avsteg från nämnda villkor sker endast i den utsträckning som följer av en tillämpning av de grunder, som fastställas eller komma att fastställas såsom resultat av detaljundersökningarna. I övrigt ansluter utskottet sig till vad i propositionen uttalats rörande reparatörernas löneställning och förutsättningarna härför.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad i propositionen anförts angående löneställningen för ansvarsmaskinister, biträdande maskinister samt en maskinist vid karolinska sjukhuset. Då utskottet även i övrigt kan ansluta sig till det ifrågavarande förslaget, hemställer utskottet,

att riksdagen må

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 568, såvitt den avser eldare, godkänna de i propositionen nr 196 framlagda grunderna för en lönerevision för maskin-, eldar- och reparatörspersonal vid statsförvaltningens fasta värmeanläggningar, avsedd att om möjligt träda i tillämpning den 1 juli 1951;

2. i anledning av motionen II: 568, såvitt den avser reparatörer, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anför.

Stockholm den 16 november 1950.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Heiding, fröken Andersson, herrar Sundelin, Leander, Gillström, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Edin, Alfred Nilsson och Lundgren; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Bergström, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Eriksson i Sandby, Ståhl, Pettersson i Dahl, Thapper, Birke, Nihlfors, Gustafsson i Stockholm och Hjalmarson.

Utredningens förslag			Nuvarande förhållanden					
Grupp	Lönegrad	Tjänstebenenämning m. m.	Allmänna civilförvaltningen		Försvaret		Kommunikationsverken	
			Lönegrad	Tjänstebenenämning	Lönegrad	Tjänstebenenämning	Lönegrad	Tjänstebenenämning
8	22	Förste maskinmästare (övermaskinistexamen jämte viss kompetens såsom installatör)	Ca 21	Maskinmästare				
7	20	Maskinmästare (övermaskinistexamen jämte viss kompetens såsom installatör)	Ca 19	—>—				
6	19	—>—	Ca 19 Ca 17	—>— —>—	Ca 16	Maskinist		
5	17	—>—	Ca 17 Ca 15 Ca 14 Ca 14 Ca 13 Ca 13	—>— Maskinist Maskinmästare av 3:e klass Maskinist —>— Maskinist av 2:a klass	Ca 16, Ce 16	—>—		
4	15	Maskinist (maskinistexamen av 2:a klass)	Ca 17 Ca 15 Ca 14 Ca 14 Ce 14 Ca 13 Ca 13 Ca 12	Maskinmästare Maskinist Maskinist av 1:a klass Maskinist —>— Maskinist av 2:a klass Värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass	Ca 18 Ca 16, Ce 16 Ce 14 Ce 13	Tyghantverkare av 1:a klass Maskinist —>— —>—	Ce 21	Maskinmästare
3	14	Maskinist (maskinistexamen av 3:e klass)	Ca 14 Ca 13, Ce 13 Ca 13 Ca 12 Ca 12	Maskinist av 1:a klass Maskinist Maskinist av 2:a klass Maskinist Värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass	Ca 16 Ce 12 Ce 10	—>— Maskinist av 2:a klass Eldare av 1:a klass	Ca 14	Maskinist av 1:a klass
2	13	Värmeskötare	Ce 17 Ce 14 Ca 12 Ca 12 Ca 12 Ca 12 Ca 12 Ce 10, 11 och 12	Maskinmästare Montör Maskinist Maskinist av 3:e klass Maskinist, tillika reparatör Värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass Värmeledningsskötare	Ce 10	Eldare av 1:a klass	Ca 12 Ca 12 Ca 12 Ce 11	Maskinist Maskinist av 2:a klass Reparatör —>—
1	11 ¹	Värmeskötare ¹						

¹ Här avses endast befattningshavare, som vid vederbörande anläggning äro heltidssysselsatta med eldnings-, reparations- o. d. göromål.
Anm. Beträffande vissa av förestående befattningar har utredningen ansett att med hänsyn till omständigheter, som icke kunnat beaktas vid klassificeringen, skäl kunna föreligga för en högre lönegradsplacering.